

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВИТРАТ НА УПРАВЛІННЯ

У науковій літературі немає єдиного підходу до визначення внутрішнього аудиту, який доцільно застосовувати у практиці підприємств стосовно витрат на управління. Перевага цього виду аудиту над зовнішнім полягає у комплексності та безперервності здійснюваного контролю, що більш позитивно позначається на можливостях оперативного управління витратами. В сучасній науковій літературі внутрішньому аудиту в останні роки почали приділяти значно більше уваги, що пов'язано з динамізмом розвитку економічних процесів і посиленням ринкових важелів впливу на діяльність суб'єктів господарювання. В табл.1 узагальнено основні наукові підходи до означення терміну „внутрішній аудит” різними авторами.

Таблиця 1

Підходи до визначення терміну „внутрішній аудит” і його ролі та функцій

Автор та джерело	Означення та характеристика ролі та функцій
Під ред. проф. В. Подольського	Внутрішній аудит – це незалежна діяльність в організації з перевірки і оцінки її роботи в інтересах керівництва. Мета внутрішнього аудиту – допомогти працівникам підприємства ефективно виконувати свої функції. Внутрішній аудит проводять аудиторі, які безпосередньо працюють в цій організації. Як характерну особливість їх позиції доцільно виділити думку про те, що в невеликих організаціях, де може і не бути штатних аудиторів, проведення внутрішнього аудиту можна доручити ревізійній комісії підприємства чи аудиторській фірмі на договірній основі.
Камишанов П.І.	Внутрішній аудит – це поточний контроль за здійсненням економічної політики і якістю управління підприємством, він необхідний для попередження втрати ресурсів, локалізації недоліків, своєчасного попередження фінансових труднощів. Він є невід'ємним і важливим елементом контролю в процесі менеджменту. Потреба в ньому виникає у великих організаціях у зв'язку з тим, що вища ланка керівництва не займається повсякденним контролем діяльності нижчих управлінських структур.
Бодюк А.В.	Внутрішній аудит – це зіставлення реальних результатів господарювання зі сподіваними, аналіз їхніх відхилень, визначення причин цих відхилень, формування інформації для визначення активних дій з усунення виявлених похибок. Це контроль поточний, він здійснюється постійно.

Для успішного функціонування підприємства, зважаючи на значну затрато місткість, система внутрішнього аудиту матиме важливе значення, якщо вона буде належним чином налагоджена. Однак відділ внутрішнього аудиту займається загальними контрольними питаннями, бере участь у розробці пропозицій з удосконалення організаційної структури та напрямів оптимізації витрат в цілому по корпорації. В даному конкретному підприємстві, на базі якого здійснюється дослідження внутрішній аудит здійснюється не окремою службою і навіть не внутрішнім аудитором, а покладений на працівників бухгалтерії. Такий підхід не надто ефективний, оскільки розпорошення обов'язків призводить до відсутності збалансованості й узгодженості заходів і дій стосовно забезпечення мінімізації витрат, в тому числі на управління. Тому на підприємстві слід створити якщо не відділ, то хоч а б передбачити посаду внутрішнього аудитора, який би забезпечував отримання достовірної інформації про витрати підприємства, включаючи витрати на управління та їх вплив на фінансові результати господарської діяльності[1].

Функціональну спрямованість внутрішнього аудиту витрат на управління слід зосередити на:

- визначенні законності і економічної доцільності господарських операцій і процесів, пов'язаних зі здійсненням витрат на управління;
- збереженні та раціональному використанні активів загальногосподарського призначення;
- повному й своєчасному відображенні в обліку та звітності господарських операцій, що відображають величину і склад витрат на управління;
- здійсненні оцінки та аналізу витрат на управління і пошуку резервів їх зниження;
- проведенні розрахункових робіт з метою прогнозування рівня витрат на управління та оперативного управління ними на стадії здійснення.

Виконання першої функції, може бути реалізоване наступним чином. По-перше, формуванням в автоматизованій системі переліку нормативно-правових загальнодержавних, галузевих і внутрішніх регламентуючих документів з можливістю самооновлення через мережу Інтернет і шляхом ручного введення.

По-друге, застосування сучасного інструментарію контролю (загальних прийомів наукового мислення, а саме аналізу, синтезу, індукції, дедукція, порівняння, абстрагування тощо), логіки, інтерпретації тощо. По-третє, використання традиційних способів, прийомів і методів контролю, а саме: зустрічної перевірки, балансового та статистичного методів тощо[2].

Виконання функції збереження та раціонального використання активів загальногосподарського призначення дозволить контролювати ефекти-

вність використання наявного ресурсного потенціалу і витрат на його утримання. За умови закріплення контрольних функцій за структурними підрозділами підприємства й конкретними виконавцями, а також активізацією фактичного контролю (у вигляді обстежень і оглядів місць зберігання майна, контрольних обмірів фактичних обсягів виконаних робіт тощо) уможливить раціоналізацію використання активів, що відносяться до забезпечення загальнопромислових і управлінських потреб. В даному випадку можна скористатися працею працівників бухгалтерії, чітко закріпивши виконання окремих контрольних функцій між ними та внутрішнім аудитором, іншими структурними підрозділами, які забезпечують облік витрат на управління.

Ефективним і дієвим шляхом реалізації функції внутрішнього аудиту по забезпеченню повного і своєчасного відображення в обліку господарських операцій, достовірності даних обліку і звітності щодо величини та складу витрат на управління є використання засобів автоматизованої обробки інформації з даних питань[1].

На наш погляд відокремлення контрольних операцій щодо цих витрат від загальної системи контролю витрат в цілому дозволить уникнути непродуктивних витрат, знизити їх рівень та активізувати режим економії вказаного об'єкта обліку і аудиту.

Доповнення існуючої обліково-аналітичної системи функцією оцінки і пошуку резервів зниження витрат на управління, дозволить підвищити результатні показники діяльності підприємств у цілому. Для реалізації вказаної функції слід задіювати аналітичний інструментарій, в тому числі системний аналіз.

Остання функціональна складова системи внутрішнього контролю – проведення розрахункових робіт з метою прогнозування рівня витрат на управління та оперативного управління ними на стадії здійснення має опиратися на застосування у межах окремого підприємства контролінгу, який синтезує в єдине ціле планування, облік, маркетинг, конструювання тощо. Усе це інтегрується для досягнення основної мети, визначеної керівництвом підприємства – економії витрат.

Джерелами інформації згідно думки Цікало Є.І. та Артюшок К.А. для проведення внутрішнього аудиту адміністративних витрат (які є складовою витрат на управління) підприємства є:

- нормативно-правові акти щодо законності господарської діяльності та організації обліку;
- нормативні акти щодо регламентування складу витрат на управління, їх обліку та списання;
- інформація про облікову політику підприємства у сфері непрямих витрат;

- планово-нормативна інформація про адміністративні витрати підприємства;
- внутрішня організаційно-розпорядча документація;
- матеріали попередніх перевірок;
- первинні і зведені облікові документи та реєстри аналітичного і синтетичного обліку адміністративних витрат;
- фінансова і статистична звітність [3, с.203].

Аналогічні джерела інформації слід використати і для внутрішнього аудиту загальновиробничих витрат, які входять до складу витрат на управління.

Для отримання не лише узагальненої, а й конкретнішої й точнішої інформації, яка б дала змогу ефективно здійснювати контроль за адміністративними витратами структурних підрозділів підприємства, аудитору доцільно усі виробничо-господарські підрозділи підприємства групувати за центрами виникнення витрат і центрами відповідальності.

Це дозволить на кожному рівні управління забезпечити конкретну відповідальність працівників за здійснені витрати та досягти більш раціонального витрачання коштів на управлінські потреби.

Отже, в сучасних умовах господарювання внутрішній аудит витрат на управління є економічно обґрунтованим лише в тому випадку якщо від дозволяє економити матеріальні, трудові та матеріальні ресурси, сприяє оптимізації діяльності і підвищенні її результативності.

Список використаної літератури:

1. Аудит: Учебник для вузов / В.И. Подольский, Г.Б. Поляк, А.А. Савин, Л.В. Сотникова; Под ред. проф. В.И. Подольского. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ: ДАНА, 2000. – 655 с.
2. Бодюк А.В. Методологічні та нормативно-правові аспекти аудиту підприємницької діяльності [Текст] : Монографія / А.В. Бодюк. – К.: Кондор, 2005. – 356 с.
3. Цікало Є.І. Завдання і методика проведення внутрішнього аудиту адміністративних витрат лісогосподарських підприємств / Є.І.Цікало, К.А. Артюшок // Науковий вісник: Збірник науково-технічних праць УкрДЛТУ – Випуск 14.1. – Львів, 2004, – С. 202-205.